SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 8. septembra 2005*

V zadevi C-121/03,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 226 ES, vložene 19. marca 2003,

Komisija Evropskih skupnosti, ki jo zastopa G. Valero Jordana, zastopnik, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožeča stranka,

proti

Kraljevini Španiji, ki jo zastopa N. Díaz Abad, zastopnica, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožena stranka,

* Jezik postopka: španščina.

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, J.-P. Puissochet (poročevalec), S. von Bahr, U. Lõhmus in A. Ó Caoimh, sodniki,

generalna pravobranilka: C. Stix-Hackl,
sodna tajnica: M. M. Ferreira, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 15. decembra 2004,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 26. maja 2005

izreka naslednjo

Sodbo

1 Komisija Evropskih skupnosti s tožbo Sodišču predlaga, naj ugotovi, da:

— s tem, da ni sprejela potrebnih ukrepov za izpolnitev obveznosti iz členov 4, 9 in 13 Direktive Sveta 75/442/EGS z dne 15. julija 1975 o odpadkih (UL L 194, str. 39), kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 91/156/EGS z

dne 18. marca 1991 (UL L 78, str. 32, v nadaljevanju: Direktiva 75/442), s tem, da ni sprejela potrebnih ukrepov za zagotovitev takega odstranjevanja odpadkov s prašičjih farm v regiji Baix Ter v provinci Gerona, da ne ogrožajo zdravja ljudi in ne škodijo okolju, s tem, da je pustila, da številne od teh farm delujejo brez dovoljenja, zahtevanega s to direktivo, in s tem, da ni izvajala potrebnih rednih pregledov na teh farmah;

— s tem, da pred gradnjo teh farm ali spremembo projektov za te farme ni presodila njihovih vplivov na okolje, kar je v nasprotju s členoma 2 in 4(2) Direktive Sveta 85/337/EGS z dne 27. junija 1985 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (UL L 175, str. 40, v nadaljevanju: Direktiva 85/777 v prvotni različici) ali z določbami te direktive, kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 97/11/ES z dne 3. marca 1997 (UL L 73, str. 5, v nadaljevanju: Direktiva 85/337);

— s tem, da na območju, prizadetem zaradi onesnaževanja, v zvezi s prašičjimi farmami, na katere se nanaša ta tožba, ni izvedla potrebnih hidrogeoloških raziskav v skladu s členi 3(b), 5(1) in 7 Direktive Sveta 80/68/EGS z dne 17. decembra 1979 o varstvu podzemne vode pred onesnaževanjem z določenimi nevarnimi snovmi (UL 1980, L 20, str. 43);

— s tem, da je bila v več javnih vodovodnih distribucijskih omrežjih v regiji Baix Ter presežena najvišja dovoljena koncentracija za parametre „nitrati", ki je določena v Prilogi I, C, točka 20, k Direktivi Sveta 80/778/EGS z dne 15. julija 1980 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi (UL L 229, str. 11), kar je v nasprotju s členom 7(6) te direktive;

Kraljevina Španija ni izpolnila obveznosti iz navedenih direktiv.

Pravni okvir

Predpisi o odpadkih

Skupnostna ureditev

2 V členu 1(a), prvi pododstavek, Direktive 75/442 je odpadek opredeljen kot „vsak[a] snov ali predmet, ki ga imetnik odstrani ali mora odstraniti na podlagi veljavnih predpisov nacionalne zakonodaje".

3 V členu 1(a), drugi pododstavek, Direktive 75/442 je Komisiji zaupana naloga, da pripravi „seznam odpadkov, ki spadajo v skupine, naštete v Prilogi I". Komisija je z Odločbo 94/3/ES z dne 20. decembra 1993 o oblikovanju seznama odpadkov skladno s členom 1(a) Direktive 75/442 (UL 1994, L 5, str. 15) sprejela evropski seznam odpadkov, na katerem so med „odpadki, ki nastanejo pri primarni proizvodnji v kmetijstvu", navedeni zlasti „živalski iztrebki, urin in gnoj (vključno z onesnaženo slamo), odplake, ločeno zbrane in obdelane izven kraja nastanka". V uvodni opombi v prilogi k navedeni direktivi je natančno navedeno, da ta seznam odpadkov „ni izčrpen", da „dejstvo, da je neka snov navedena na seznamu, ne pomeni, da je odpadek v vseh primerih", in da je „vpis na ta seznam pomemben samo, če snov ustreza opredelitvi odpadkov".

4 V navedenem členu 1(c) je imetnik opredeljen kot „povzročitelj odpadkov ali fizičn [a] ali pravn[a] oseb[a], ki ima odpadke".

5 V členu 2 Direktive 75/442 je določeno:

„1. Direktiva se ne uporablja za:

(a) plinaste izpuste v ozračje;

(b) če jih že ureja druga zakonodaja:

[...]

(iii) živalska trupla in naslednji kmetijski odpadki: fekalne in druge naravne, nenevarne snovi, ki se uporabljajo pri kmetovanju;

[...]

2. Posebna pravila za posamezne primere ali tista, ki dopolnjujejo pravila te direktive o ravnanju z določenimi skupinami odpadkov, se lahko določijo s posameznimi direktivami."

6 V členu 4 navedene direktive je določeno:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev take predelave ali odstranjevanja odpadkov, da ne ogrožajo zdravja ljudi in brez uporabe postopkov ali načinov, ki bi lahko škodovali okolju, predvsem pa:

— ne predstavljajo tveganja za vodo, zrak, tla ter rastline in živali,

— niso moteči zaradi hrupa ali vonjav,

— ne vplivajo škodljivo na krajino ali mesta posebnega pomena.

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da prepovejo puščanje, odmetavanje ali nenadzorovano odstranjevanje odpadkov."

7 V skladu s členom 9 te direktive mora podjetje, ki izvaja postopke za odstranjevanje odpadkov, določene v Prilogi II A k tej direktivi, za izvajanje navedenega člena 4 pridobiti dovoljenje pristojnega organa, pri čemer to dovoljenje zajema zlasti vrste in

količine odpadkov, tehnične zahteve, potrebne varnostne ukrepe, mesto odstranjevanja in način obdelave.

8 V členu 13 Direktive 75/442 je določeno:

„Pristojni organi morajo redno ustrezno pregledovati podjetja, ki izvajajo ukrepe, navedene v členih 9 do 12."

Nacionalna ureditev

9 V členu 2(2) zakona št. 10/1998 z dne 21. aprila 1998 o odpadkih (BOE, 22.4.1998) je določeno, da „ta zakon velja poleg drugih predpisov za snovi, ki so navedene v nadaljevanju, kar zadeva vidike, ki jih izrecno urejajo posebni predpisi:

[...]

(b) odstranjevanje in obdelava poginulih živali in odpadkov živalskega izvora, kot te snovi ureja kraljeva uredba št. 2224/1993 z dne 17. decembra 1993 o veterinarskih standardih za odstranjevanje in predelavo poginulih živali in odpadkov živalskega izvora ter za preprečevanje patogenov v krmi za živali [...]

(c) odpadki s kmetijskih gospodarstev in živinorejskih farm, ki jih sestavljajo fekalije in druge neškodljive naravne snovi, ki se uporabljajo na kmetijskih gospodarstvih, kot te snovi urejajo kraljeva uredba št. 261/1996 z dne 16. februarja 1996 o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov in predpisi, ki jih mora vlada sprejeti v skladu s peto dodatno določbo;

[...]"

10 V tej peti dodatni določbi je določeno, da za uporabo odpadkov iz navedenega člena 2(2)(c) kot gnojil veljajo predpisi, ki jih vlada sprejme v ta namen, in dodatni standardi, ki jih po potrebi sprejmejo avtonomne regije. V skladu s to dodatno določbo se s temi predpisi določijo vrsta in količina odpadkov, ki se lahko uporabljajo kot gnojila, ter pogoji, pod katerimi za dejavnost ni potrebno dovoljenje, in predpisujejo, da se mora ta dejavnost izvajati tako, da ne ogroža zdravja ljudi, in brez uporabe postopkov ali načinov, ki bi lahko škodovali okolju, predvsem povzročili onesnaženje voda. V odstavku 3 navedene dodatne določbe je tudi določeno, da če se odpadki, ki jih zadeva, uporabljajo pod opisanimi pogoji, ne gre za odvajanje v smislu člena 92 zakona št. 29/1985 z dne 2. avgusta 1985 o vodah.

11 Na podlagi zakonskega pooblastila, ki izhaja iz iste dodatne določbe, je španska vlada sprejela kraljevo uredbo št. 324/2000 z dne 3. marca 2000 o določitvi temeljnih pravil o načrtovanju prašičjih farm (BOE, 8.3.2000). V tej uredbi je določeno, da se z živinorejskimi odplakami s prašičjih farm ravna tako, da se predelajo v organsko mineralno gnojilo, ter da morata biti največja količina tako uporabljenih odplak in njena vsebnost dušika v skladu s standardi iz kraljeve uredbe št. 261/1996.

12 Avtonomna skupnost Katalonija je za svoje ozemlje sprejela zakon št. 6/1993 z dne 15. julija 1993 o odpadkih. V členu 4(2)(c) tega zakona so z njegovega področja uporabe izključeni „odpadki s kmetijskih gospodarstev in živinorejskih farm, ki niso nevarni in se uporabljajo samo za kmetijstvo". Ta predpis je bil dopolnjen z nacionalno uredbo št. 220/2001 z dne 1. avgusta 2001 o ravnanju z živalskimi iztrebki, v kateri je določena zlasti obveznost priprave načrtov za ravnanje z odpadki in vodenja registrov. V tej uredbi je določeno, da je treba z navedenimi odpadki ravnati v skladu s kodeksom dobrih kmetijskih praks v zvezi z dušikom, ki je bil sprejet z odlokom z dne 22. oktobra 1998.

Predpisi o presoji vplivov nekaterih projektov na okolje

– Skupnostna ureditev

13 V členu 2(1) Direktive 85/337 v njeni prvotni različici je določeno:

„Države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da se pred izdajo soglasja za izvedbo presodijo vplivi projektov, ki bodo, med drugim zaradi svoje narave, velikosti ali lokacije, verjetno pomembno vplivali na okolje.

Ti projekti so opredeljeni v členu 4."

14 V skladu s členom 4(2) navedene direktive se „[p]rojekti skupin, naštetih v Prilogi II, [...] presodijo v skladu s členi 5 do 10, če države članice menijo, da njihove značilnosti tako zahtevajo“. V tej Prilogi II, točka 1(f), so navedeni obrati za rejo prašičev.

15 V skladu s členom 4(1) Direktive 85/337 „so projekti skupin, naštetih v Prilogi I, predmet presoje v skladu s členi 5 do 10“.

16 V navedeni Prilogi I, točka 17(b), so navedeni obrati za intenzivno rejo perutnine ali prašičev z več kot 3000 mesti za pitance (čez 30 kg), v točki 17(c) pa še obrati z več kot 900 mesti za svinje.

17 V členu 4(2) Direktive 85/337 je določeno, da države članice za projekte, ki so našteti v Prilogi II, s preverjanjem za vsak primer posebej ali s pragovi ali merili, ki jih postavi država, odločijo, „ali se bo projekt presojal skladno s členi 5 do 10“. V členu 4(3) je določeno, da se „[m]ed preverjanjem za vsak primer posebej ali postavljanjem pragov ali meril za namen odstavka 2 [...] upoštevajo ustrezna izbirna merila, določena v Prilogi III“.

18 Priloga II k Direktivi 85/337 se v točki 1(e) nanaša na „[i]ntenzivne živinske farme (projekti, ki niso vključeni v Prilogo I)“, v točki 13 pa na „[v]sak[o] spremembo[o] ali razširitev projektov, naštetih v Prilogi I in Prilogi II, ki so že dovoljeni, izvedeni ali v izvedbi in lahko imajo pomembne škodljive vplive na okolje“. Države članice so morale Direktivo 85/337 prenesti do 14. marca 1999.

– Nacionalna ureditev

19 V skladu z zakonom št. 3/1998 avtonomne skupnosti Katalonija z dne 27. februarja 1998 o celovitem upravljanju okolja in njegovo nacionalno izvedbeno uredbo, in sicer nacionalno uredbo št. 136/1999 z dne 18. maja 1999, farme z več kot 2000 pitanci ali 750 plemenskimi svinjami potrebujejo predhodno okoljsko dovoljenje, za katero se zahteva izpolnjevanje natančno določenih obveznosti za ravnanje z živinorejskimi odplakami in živalskimi trupli. Farme z od 200 do 2000 prašiči morajo pred gradnjo pridobiti okoljsko dovoljenje. V istem zakonu je določeno, da morajo delujoče prašičje farme, ki nimajo okoljskega dovoljenja, vložiti prošnje za soglasje, da uredijo svoj položaj.

20 Na nacionalni ravni je v zakonu št. 6/2001 z dne 8. maja 2001 o spremembi kraljeve uredbe z zakonsko močjo št. 1302/1986 z dne 28. junija 1986 o presoji vplivov na okolje (BOE, 9.5.2001) določeno, da je treba za nove obrate za intenzivno rejo, ki imajo več kot 2000 pitancev in 750 plemenskih svinj, presoditi njihove vplive na okolje.

Predpisi o varstvu podzemne vode

– Skupnostna ureditev

21 V členu 3 Direktive 80/68 je določeno:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi:

[...]

(b) omejijo vnos snovi iz seznama II v podzemno vodo, zato da preprečijo onesnaževanje vode s temi snovmi."

22 Na navedenem seznamu II so v točki 3 navedene „[s]novi, ki imajo škodljiv učinek na okus in/ali vonj podzemne vode, ter spojine, ki povzročajo nastajanje teh snovi v podzemni vodi, zaradi česar postane neprimerna za prehrano ljudi".

23 V členu 5 Direktive 80/68 je zlasti določeno, da države članice opravijo predhodno preiskavo vseh odvajanj snovi iz istega seznama II in lahko izdajo dovoljenje pod pogojem, da so sprejeti vsi tehnični varstveni ukrepi za preprečevanje onesnaženja podzemne vode s temi snovmi.

24 V skladu s členom 7 navedene direktive „[p]redhodne preiskave iz členov 4 in 5 vključujejo pregled hidrogeoloških pogojev na zadevnem območju, potencialno prečiščevalno sposobnost tal in podtalja ter nevarnost onesnaženja in spremembe kakovosti podzemne vode zaradi odvajanja ter omogočajo ugotovitve, ali je odvajanje snovi v podzemno vodo zadovoljiva rešitev z okoljskega vidika".

– Nacionalna ureditev

25 Sodišče v tej zadevi ni bilo seznanjeno z nobenimi nacionalnimi predpisi, katerih posebni cilj je prenos Direktive 80/68.

Predpisi o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi

– Skupnostna ureditev

26 V členu 2 Direktive 80/778 je določeno:

„V smislu te direktive voda, namenjena za prehrano ljudi, pomeni vso vodo, ki se uporablja za ta namen v prvotnem stanju ali po čiščenju, ne glede na njeno poreklo:

— naj gre za vodo, dobavljeno za prehrano,

ali

— za vodo:

— ki se uporablja v živilskem podjetju za proizvodnjo, predelavo, konzerviranje ali dajanje na trg proizvodov ali snovi, namenjenih za prehrano ljudi,

in

— ki vplivajo na zdravstveno ustreznost živil v končni obliki."

27 V členu 7(1) navedene direktive je določeno:

„Države članice določijo vrednosti za parametre, naštete v Prilogi I, ki veljajo za vodo, namenjeno za prehrano ljudi."

28 V členu 7(6) je določeno, da „[d]ržave članice sprejmejo potrebne ukrepe, da voda, namenjena za prehrano ljudi, izpolnjuje vsaj zahteve iz Priloge I".

29 V navedeni Prilogi I, C, točka 20, je določeno, da je najvišja dovoljena koncentracija „nitratov" 50 mg/l.

– Nacionalna ureditev

30 Ta tožba zadeva območje, ki je bilo na podlagi Uredbe št. 283/1998 avtonomne skupnosti Katalonija z dne 21. oktobra 1998 razglašeno za ranljivo. Na podlagi tega predpisa je bila za zagotavljanje kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi, sprejeta nacionalna uredba št. 167/2000 z dne 2. maja 2000 o sprejetju izrednih ukrepov na področju javnih virov oskrbe, prizadetih zaradi onesnaženja z nitrati.

Predhodni postopek

31 Komisija je leta 2000 prejela pritožbo, v kateri je bilo prijavljeno onesnaženje vodonosnika v regiji Baix Ter ob ustju reke Ter v provinci Gerona in vode, ki se distribuira v številnih občinah v regiji Empordà v isti provinci. Pritožnik je trdil, da je to onesnaženje z različnimi snovmi, zlasti z nitrati, posledica razvoja intenzivne reje prašičev, katerih odplake so se brez nadzora in predelave odvajale neposredno v vodno okolje. Isti pritožnik, ki je Komisiji poslal rezultate analize vsebnosti nitratov v zadevni vodi, je opozoril, da mu zdravstveni urad Gerone ni hotel sporočiti nekaterih informacij o kakovosti navedene vode.

32 Komisija je z dopisom z dne 2. maja 2000 španske organe pozvala, naj predložijo stališča o tej pritožbi in ji pošljejo informacije o zadevnih farmah in stanju vodonosnika v regiji Baix Ter.

33 Španski organi so z dopisom z dne 13. julija 2000 poslali več poročil, ki jih je pripravila direkcija za okolje avtonomne skupnosti Katalonija. V odgovoru so trdili, da so kmetijski odpadki izključeni s področja uporabe Direktive 75/442 in da za zadevne dejavnosti ni treba presoditi njihovih vplivov na okolje, kot je določeno v Direktivi 85/337. Dokumenti, priloženi k temu odgovoru, naj bi dokazovali, da so bili po pregledu odvajanj s farm izvedeni prisilni ukrepi in da se je onesnaženje vodonosnika z nitrati povečalo, saj je polovica vzorcev, odvzetih v prvem četrtletju leta 2000, presegla najvišjo koncentracijo 50 mg/l. Kar zadeva Direktivo 80/778, španski organi navajajo nacionalno uredbo št. 167/2000.

34 Ker je Komisija menila, da španski organi ne upoštevajo direktiv 75/442 in 85/337 v prvotni in spremenjeni različici ter direktiv 80/68 in 80/778, je 25. oktobra 2000 Kraljevini Španiji poslala pisni opomin.

35 Španski organi so z dopisoma z dne 1. in 15. februarja 2001 odgovorili na pisni opomin in Komisiji poslali poročilo, ki ga je pripravila direkcija za okolje avtonomne skupnosti Katalonija in v katerem je katalonska uprava izjavila, da se zaveda težave, ki jo pomeni onesnaženje z nitrati v regiji Baix Ter. Španski organi so zlasti priznali, da je v šestih občinah, ki se oskrbujejo iz zadevnega vodonosnika, koncentracija nitratov presegla prag 50 mg/l. Vendar so navedli, da je bilo zadevno območje z nacionalno uredbo št. 283/98 razglašeno za ranljivo območje v Kataloniji, kar zadeva onesnaževanje z nitrati kmetijskega izvora, in da je vlada 3. aprila 2000 odobrila program ukrepov za gospodarjenje z vodnimi viri na območjih, občutljivih na to onesnaženje. Španski organi so tudi pojasnili, da je bilo na zadevnem območju obvezno upoštevanje kodeksa dobrih kmetijskih praks, sprejetega z odlokom z dne 22. oktobra 1998, in tudi nacionalne uredbe št. 205/2000 o sprejetju programa kmetijskih ukrepov za ranljiva območja. Španski organi so v zvezi z direktivama 75/442 in 80/68 navedli, da ti nista bili kršeni, saj so bile vse zadevne prašičje farme predmet postopka za zagotovitev pravilnega ravnanja z njihovimi odpadki.

36 Španski organi so z dopisom z dne 15. marca 2001 Komisiji poslali zdravstveno poročilo, ki ga je pripravila direkcija za zdravje in socialno varnost avtonomne skupnosti Katalonija in ki kaže, da je bila najvišja koncentracija nitratov 50 mg/l presežena v več občinah, ki se oskrbujejo iz zadevnega vodonosnika, in tudi v številnih vodnjakih.

37 Ker je Komisija menila, da poslani odgovori še vedno niso zadovoljivi, je Kraljevini Španiji z dopisom z dne 26. julija 2001 poslala obrazloženo mnenje in jo pozvala, naj sprejme potrebne ukrepe za izpolnitev svojih obveznosti v dveh mesecih od vročitve tega mnenja.

38 Španski organi so z dopisom z dne 3. decembra 2001 odgovorili na obrazloženo mnenje in Komisiji poslali novo poročilo, ki ga je pripravila direkcija za okolje avtonomne skupnosti Katalonija. V tem poročilu so najprej navedli, da se izvajajo postopki za ureditev položaja zadevnih prašičjih farm in da so bila objavljena okoljska poročila, sestavljena v tem okviru pred izdajo ali zavrnitvijo odobritve. Sklicevali so se tudi na načrt inšpekcij navedenih farm in začetek izvajanja prisilnih ukrepov. Poudarili so, da so se za vse nove intenzivne reje prašičev z več kot 2000 mesti za pitance in 750 mesti za plemenske svinje presodili njihovi vplivi na okolje v skladu z zakonom št. 6/2001. Španski organi so nazadnje priznali, da je bila najvišja koncentracija nitratov presežena v petih občinah na zadevnem območju, v katerih je glede na poročilo direkcije za javno zdravje avtonomne skupnosti Katalonija z dne 14. septembra 2001, ki je bilo poslano Komisiji, živelo 1424 prebivalcev.

39 Ker je Komisija menila, da Kraljevina Španija še vedno ni sprejela potrebnih ukrepov za izpolnitev svojih obveznosti, je vložila to tožbo.

40 Kraljevina Španija predlaga, naj se navedena tožba zavrne in Komisiji naloži plačilo stroškov.

Tožba

Očitki o kršitvi Direktive 75/442

Trditve strank

41 Komisija trdi, da sporne farme proizvajajo velike količine odpadkov, zlasti gnojnice in živalskih trupel, in da so ti odpadki, ker ne obstaja druga posebna zakonodaja

Skupnosti, ki bi zajemala vsa tveganja škode za okolje zaradi teh odpadkov, urejeni z Direktivo 75/442.

42 Po mnenju Komisije je onesnaženje vode v vodonosniku v regiji Baix Ter, ki so ga španski organi priznali v dopisih z dne 1. in 15. februarja 2001, 15. marca 2001 in 3. decembra 2001, nastalo zaradi neupravljanega in nenadzorovanega odvajanja vedno večjih količin gnojnice, kar je v nasprotju s členom 4 navedene direktive. To naj bi potrjevalo več analiz. Povprečna količina nitratov v vodi v hidrogeološki enoti v regiji Baix Ter naj bi bila 61 mg/l, kar je več od najvišje dovoljene koncentracije.

43 Komisija poleg tega trdi, da so zadevne prašičje farme na dan, določen v obrazloženem mnenju, delovale brez dovoljenja iz člena 9 iste direktive. Španski organi naj bi to priznali, ko so trdili, da poteka postopek za ureditev položaja številnih farm, kar naj bi dokazovalo, da se nacionalna zakonodaja, ki so jo navedli ti organi, ni upoštevala.

44 Nazadnje, pristojni organi naj prašičjih farm, ki jih je približno 200, na zadevnem območju ne bi redno ustrezno in učinkovito pregledovali, kar je v nasprotju s členom 13 Direktive 75/442. Španski organi naj bi samo poslali razpredelnico za leta 1994–1998 ter navedli načrt nadzora in nekatere prisilne ukrepe.

45 Španska vlada nasprotuje opredelitvi prašičje gnojnice kot odpadka v smislu Direktive 75/442. Gnojnica naj bi se uporabljala kot organsko mineralno gnojilo za

tla in naj torej ne bi bila odpadek, ampak surovina. Ta gnojnica, ki se je tako uporabljala kot surovina, naj bi dejansko spadala v okvir Direktive Sveta 91/676/EGS z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov (UL L 375, str. 1), katere cilj je preprečevanje onesnaženja z nitrati iz kmetijskih virov.

46 Španska vlada poleg tega pojasnjuje, da je treba Direktivo 91/676 vsekakor šteti za „drugo zakonodajo" v smislu člena 2(1) Direktive 75/442, zaradi česar naj za prašičjo gnojnico zadnjenavedena direktiva ne bi veljala. Ob domnevi, da se za ta pojem „druga zakonodaja" lahko šteje, da zajema tudi nacionalno zakonodajo, bi bilo treba kraljevi uredbi št. 261/1996 in 324/2000 obravnavati, kot da ju ta pojem zajema.

47 Podredno, če bi Sodišče menilo, da gnojnica spada na področje uporabe Direktive 75/442, španska vlada meni, da Komisija, ki mora dokazati pravilnost dejstev, ki jih navaja, ni dokazala neizpolnitve obveznosti iz te direktive. Ravnanje pristojnih španskih organov na tem področju naj bi bilo odločno in naj bi omogočilo konkretne rezultate.

48 Komisija v repliki trdi, da se pojem „druga zakonodaja" v smislu člena 2(1) Direktive 75/442 nanaša samo na drugo zakonodajo Skupnosti in ne vključuje zakonodaje držav članic. Sodišče bi torej moralo spremeniti sodno prakso, ki izhaja iz sodbe z dne 11. septembra 2003 v zadevi AvestaPolarit Chrome (C-114/01, Recueil, str. I-8725), v kateri je razsodilo, da je nacionalna zakonodaja prav tako lahko „druga zakonodaja".

49 Komisija vsekakor meni, da veljavni španski predpisi, in sicer kraljevi uredbi št. 261/1996 in 324/2000, ne zagotavljajo ravni varovanja zdravja ljudi in okolja, primerljive z ravnjo, zagotovljeno z Direktivo 75/442. Poleg tega naj poleg te direktive ne bi obstajala druga zakonodaja Skupnosti, ki bi veljala za gnojnico. Direktiva 91/676 naj bi imela posebno področje uporabe, ki naj ne bi pokrivalo vse okoljske škode, nastale zaradi živinorejskih odplak. Kar zadeva živalska trupla, jih španska vlada ne omenja, in tudi Direktive Sveta 90/667/EGS z dne 27. novembra 1990 o določitvi veterinarskih predpisov o odpravi, predelavi in dajanju na trg živalskih odpadkov ter o preprečevanju patogenov v krmi živalskega ali ribjega izvora in spremembi Direktive 90/425/EGS (UL L 363, str. 51), ki naj ne bi pokrivala vse škode, nastale zaradi teh trupel, niti vseh dejavnosti ravnanja z odpadki, ni mogoče opredeliti kot „drugo zakonodajo". Direktiva 75/442 naj bi torej edina veljala za odpadke (gnojnico in živalska trupla), nastale na prašičjih farmah.

50 Komisija nato zavrača trditev španske vlade, da gnojnica ni odpadek, ampak surovina. Dejstvo, da se prašičja gnojnica predeluje in je navedena na evropskem seznamu odpadkov, naj bi govorilo v prid opredelitvi te snovi kot odpadka. Samo gnojnica, ki se na farmi uporablja kot gnojilo v skladu z dobrimi kmetijskimi praksami, se lahko šteje za stranski proizvod. To naj ne bi veljalo za vse farme, na katere se nanaša ta tožba, saj naj bi se gnojnica proizvajala v prevelikih količinah, da bi bila namenjena samo za to uporabo.

51 Nazadnje, Komisija meni, da je z dovolj dejstvi dokazala, da španski organi niso izpolnili obveznosti iz Direktive 75/442.

52 Španska vlada v dupliki trdi, da se ji ne zdi pomembno izpodbijati razlage, ki jo je Sodišče o pojmu „druga zakonodaja" predstavilo v zgoraj navedeni sodbi AvestaPolarit Chrome.

53 Trdi, da je celotna veljavna nacionalna zakonodaja, in sicer po eni strani na nacionalni ravni kraljeva uredba št. 261/1996 za ranljiva območja in kraljeva uredba št. 324/2000 za druga območja, ki ju dopolnjuje zakon št. 10/1998, ter po drugi strani zelo popolni predpisi, ki jih je avtonomna skupnost Katalonija sprejela v zvezi z živalskimi iztrebki (načrt ravnanja z odpadki, knjige o ravnanju z odpadki, pravila o vnašanju in prevozu zunaj farme, sistem izdaje dovoljenj, sankcije itd.), „druga zakonodaja" v smislu člena 2(1)(b) Direktive 75/442 in da se ta direktiva torej ne uporablja. Komisija naj bi v repliki nepravilno vztrajala pri živalskih truplih, saj se je ta tožba vedno nanašala na onesnaženje vode zaradi živalskih iztrebkov.

54 Španska vlada trdi, da se z Direktivo 91/676 na ravni Skupnosti ureja recikliranje živinorejskih odplak v kmetijstvu. Direktiva 90/667 naj se, nasprotno, ne bi uporabljala za gnojnico, saj so živalski iztrebki izključeni s področja uporabe te direktive. Gnojnica naj bi bila res stranski proizvod, če se predela kot gnojilo v skladu z dobrimi kmetijskimi praksami. Dejstvo, da jo je mogoče zlahka tržiti tudi zunaj območja proizvodnje, naj bi dokazovalo, da ne spada v pojem „odpadek" v smislu Direktive 75/442. Za živalska trupla naj bi se posebej uporabljala Uredba (ES) št. 1774/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. oktobra 2002 o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi (UL L 273, str. 1).

55 Nazadnje, španska vlada poudarja, da so katalonski organi uvedli usposabljanje kmetov za ustrezno ravnanje z živinorejskimi odplakami in da spodbujajo odpiranje obratov za kompostiranje za obdelavo presežnih iztrebkov. Dvanajst takih obratov naj bi že delovalo, deset naj bi jih bilo v fazi izdaje dovoljenj.

Presoja Sodišča

56 Za začetek je treba pojasniti, da je Komisija v tožbi izrecno omenila živalska trupla med odpadki, ki nastajajo na zadevnih prašičjih farmah. Očitki o kršitvi Direktive 75/442 se torej nanašajo ne samo na neizpolnitev obveznosti, za katero naj bi bili španski organi odgovorni pri ravnanju s prašičjo gnojnico, proizvedeno na navedenih farmah, ampak tudi na neizvajanje več določb navedene direktive v zvezi z živalskimi trupli.

57 Treba je spomniti, da je področje uporabe pojma „odpadek" v smislu Direktive 75/442 odvisno od pomena izraza „odstraniti" iz člena 1(a), prvi pododstavek, navedene direktive (glej sodbo z dne 18. decembra 1997 v zadevi Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, Recueil, str. I-7411, točka 26).

58 V nekaterih okoliščinah blago, material ali surovina, ki nastane v procesu pridobivanja ali pridelave, ki ni primarno namenjen za njegovo proizvodnjo, lahko ni ostanek, ampak stranski proizvod, ki ga podjetje ne poskuša „odstraniti" v smislu člena 1(a), prvi pododstavek, Direktive 75/442, ampak ga namerava izkoristiti ali tržiti pod pogoji, ki so zanj ugodni, v nadaljnjem procesu brez predhodne predelave. V takem primeru ni nobenega razloga, da določbe te direktive, katerih namen je določiti odstranitev ali predelavo odpadkov, veljajo za blago, material ali surovine, ki imajo ekonomsko vrednost proizvodov, ne glede na kakršno koli predelavo, in za katere kot take velja zakonodaja, ki se uporablja za te proizvode, pod pogojem, da se ne samo morebiti, ampak zanesljivo ponovno uporabijo brez predhodne predelave v nadaljnjem proizvodnem procesu (glej sodbo z dne 18. aprila 2002 v zadevi Palin Granit in Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, C-9/00, Recueil, str. I-3533, točke od 34 do 36).

59 Sodišče je tako razsodilo, da ostanki kamenja in peska, ki nastanejo pri pridobivanju rude v rudniku, ne spadajo v opredelitev odpadkov v smislu Direktive 75/442, če jih njihov imetnik zakonito uporablja za potrebno zasutje rovov navedenega rudnika in daje zadostna zagotovila glede označitve in dejanske uporabe teh snovi (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo AvestaPolarit Chrome, točka 43). Sodišče je tudi menilo, da ni odpadek v smislu navedene direktive naftni koks, ki se proizvede namerno ali pri nkratni proizvodnji drugih naftnih goriv v naftni rafineriji in se zanesljivo uporablja kot gorivo za energetske potrebe rafinerije in drugih industrijskih obratov (sklep z dne 15. januarja 2004 v zadevi Saetti in Frediani, C-235/02, Recueil, str. I-1005, točka 47).

60 Kot pravilno zatrjuje španska vlada, se lahko živinorejske odplake v enakih razmerah izognejo temu, da bi bile opredeljene kot odpadki, če se uporabljajo kot gnojilo za tla v okviru zakonitega vnašanja na natančno določenih zemljiščih in če je njihovo skladiščenje omejeno na potrebe tega vnašanja.

61 V nasprotju s trditvijo Komisije te analize ni treba omejiti na živinorejske odplake, ki se uporabljajo kot gnojilo na zemljiščih, ki so del istega kmetijskega gospodarstva, na katerem so bile proizvedene te odplake. Kot je Sodišče že razsodilo, se snov namreč ne more šteti za odpadek v smislu Direktive 75/442, če se z gotovostjo uporablja za potrebe drugih gospodarskih subjektov, in ne tistega, ki jo je proizvedel (glej v tem smislu zgoraj navedeni sklep Saetti in Frediani, točka 47).

62 Nasprotno pa se analiza, na podlagi katere je v nekaterih primerih mogoče sklepati, da ostanek proizvodnje ni odpadek, ampak stranski proizvod ali surovina, ki jo je mogoče ponovno uporabiti v nadaljnjem proizvodnem procesu, ne more uporabiti za živalska trupla, če so te živali poginile na gospodarstvu in niso bile zaklane za prehrano ljudi.

63 Ta trupla se namreč praviloma ne smejo ponovno uporabiti za prehrano ljudi. V predpisih Skupnosti, zlasti v Direktivi 90/667, ki je bila po datumu, določenem v obrazloženem mnenju, razveljavljena s členom 37 Uredbe št. 1774/2002, se ta trupla štejejo za „živalske odpadke" in poleg tega za odpadke iz kategorije „snovi z visokim tveganjem", ki jih je treba predelati v obratih, ki jih odobrijo države članice, ali odstraniti s sežigom ali zakopavanjem. V navedeni direktivi je določeno, da se te snovi lahko uporabijo za krmljenje živali, ki niso namenjene za prehrano ljudi, vendar samo na podlagi dovoljenj, ki jih izdajo države članice, in pod veterinarskim nadzorom pristojnih organov.

64 Trupla živali, poginulih na zadevnem gospodarstvu, se torej nikakor ne morejo uporabiti pod pogoji, na podlagi katerih bi jih bilo mogoče ne opredeliti kot odpadke v smislu Direktive 75/442. Imetnik teh trupel jih je dolžan odstraniti, tako da je treba te snovi šteti za odpadke.

65 V obravnavanem primeru, kar zadeva najprej gnojnico, ki nastane na zadevnih farmah, je iz spisovne dokumentacije razvidno, da se ta gnojnica uporablja kot gnojilo na podlagi pravil o vnašanju, skladnih z dobrimi kmetijskimi praksami, ki jih določi avtonomna skupnost Katalonija. Osebe, ki vodijo navedene farme, si torej ne prizadevajo za odstranitev gnojnice, tako da ta ni odpadek v smislu Direktive 75/442.

66 Dejstvo, da so na evropskem seznamu odpadkov med „odpadki, ki nastanejo pri primarni proizvodnji v kmetijstvu", navedeni „živalski iztrebki, urin in gnoj (vključno z onesnaženo slamo), odplake, ločeno zbrane in obdelane zunaj kraja nastanka", ne more ovreči te ugotovitve. Ta splošna navedba živinorejskih odplak ne upošteva pogojev, pod katerimi se te odplake uporabljajo in ki so odločilni za presojo pojma odpadek. Poleg tega uvodna opomba v prilogi k evropskemu seznamu odpadkov

vsebuje pojasnilo, da ta seznam odpadkov „ni izčrpen", da „dejstvo, da je neka snov navedena na seznamu, ne pomeni, da je odpadek v vseh primerih", in da je „vpis na ta seznam pomemben samo, če snov ustreza opredelitvi odpadkov".

67 Zato je treba zavrniti očitke, ki se nanašajo na kršitev Direktive 75/442, kar zadeva ravnanje s prašičjo gnojnico.

68 Drugič, kar zadeva živalska trupla, ki nastanejo na spornih farmah in jih je treba šteti za odpadke v smislu Direktive 75/442, kot je bilo navedeno v točki 65 te sodbe, španska vlada vseeno trdi, da naj bi ta trupla „že ureja[la] druga zakonodaja" in naj bi bila torej izključena s področja uporabe te direktive v skladu s členom 2(1)(b)(iii) navedene direktive.

69 Sodišče je že odločilo, da ta pojem „druga zakonodaja" lahko zadeva zakonodajo Skupnosti in tudi nacionalno zakonodajo, ki ureja kategorijo odpadkov, navedeno v členu 2(1)(b) Direktive 75/442, pod pogojem, da se ta zakonodaja Skupnosti ali nacionalna zakonodaja nanaša na ravnanje z navedenimi odpadki kot takimi in zagotavlja raven varstva okolja, ki je vsaj enakovredna ravni, zagotovljeni z navedeno direktivo (glej zgoraj navedeno sodbo AvestaPolarit Chrome, točka 61).

70 Ne da bi bilo treba v tej zadevi odločiti o kritikah, ki jih je Komisija izrekla o zgoraj navedeni sodbi AvestaPolarit Chrome, je treba spomniti, da je zakonodajalec Skupnosti v zvezi z zadevnimi živalskimi trupli sprejel „drugo zakonodajo" Skupnosti, ki ni Direktiva 75/442 v smislu člena 2(1)(b) te direktive.

71 Direktiva 90/667 namreč zadeva predvsem ravnanje s temi trupli kot odpadki. V njej so določena natančna pravila, ki veljajo za to kategorijo odpadkov, predvsem pa določa, da se predelajo v odobrenih obratih ali odstranijo s sežigom ali celo zakopavanjem. Opredeljuje na primer primere, ko se morajo ti odpadki sežgati ali zakopati, ker jih ni mogoče predelati. V členu 3(2) navedene direktive je določeno, da se ti odpadki lahko sežgejo ali zakopljejo, zlasti če „količina in oddaljenost ne upravičujeta zbiranja odpadkov", in da mora biti „zakopavanje [...] dovolj globoko, da mesojede živali ne morejo odkopati trupel ali odpadkov, in se mora izvesti na ustreznem zemljišču, da se prepreči onesnaženje podzemne vode ali vsakršno obremenjevanje okolja. Trupla ali odpadki se pred zakopavanjem po potrebi popršijo z ustreznim dezinfekcijskim sredstvom, ki ga dovoli pristojni organ." V isti direktivi so predvideni tudi kontrolni in inšpekcijski pregledi, ki jih morajo opraviti države članice, v členu 12 te direktive pa je določeno, da veterinarski strokovnjaki Komisije v nekaterih primerih opravijo preglede na kraju samem v sodelovanju z nacionalnimi organi. Uredba št. 1774/2002 je začela veljati po izteku roka, določenega v obrazloženem mnenju, in torej ne velja za to zadevo. Ker je bila sprejeta po zdravstveni krizi, imenovani kriza „bolezni norih krav", so v njej določene še natančnejše zahteve za skladiščenje, obdelavo in sežiganje živalskih odpadkov.

72 Z določbami Direktive 90/667 se urejajo okoljski vplivi obdelave živalskih trupel in se zaradi natančnosti ohranja raven varstva okolja, ki je vsaj enakovredna ravni, določeni v Direktivi 75/442. Torej so v nasprotju s tem, kar Komisija trdi v repliki, „druga zakonodaja", s katero se ureja ta kategorija odpadkov, iz česar je mogoče sklepati, da je ta kategorija izključena s področja uporabe navedene direktive, ne da bi bilo treba preučiti, ali nacionalna zakonodaja, ki jo navaja španska vlada, pomeni tako „drugo zakonodajo".

73 Direktiva 75/442 se torej ne uporablja za zadevna živalska trupla. Ker je Komisija navedla samo neupoštevanje te direktive, je treba očitke, ki se nanašajo na kršitev te direktive, zavrniti v delu, ki zadeva navedena trupla.

74 Zato je treba te očitke zavrniti v celoti.

Očitki o kršitvi Direktive 85/337

Trditve strank

75 Komisija trdi, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča s členom 4(2) Direktive 85/337 v prvotni in spremenjeni različici državam članicam ne podeljuje pooblastila, da popolnoma in dokončno iz obveznosti presoje izključijo eno ali več skupin projektov iz Priloge II k navedeni direktivi. Diskrecijska pravica, ki jo imajo države članice pri opredelitvi projektov iz te priloge, naj bi bila namreč omejena z obveznostjo, da se presodijo vplivi vseh projektov, ki bi lahko pomembno vplivali na okolje, med drugim zaradi svoje narave, velikosti in lokacije. Sodišče naj bi že ugotovilo, da Kraljevina Španija ni izpolnila obveznosti iz teh določb (sodba z dne 13. junija 2002 v zadevi Komisija proti Španiji, C-474/99, Recueil, str. I-5293).

76 V obravnavanem primeru bi bilo treba ob upoštevanju negativnih učinkov prašičjih farm na okolje, zlasti onesnaženja vode in smradu, velikosti in velikega širjenja teh farm na istem območju ter njihovih lokacij na območju, ki so ga španski organi sami na podlagi Direktive 91/676 razglasili za ranljivo, opraviti predhodne presoje. Španski organi naj bi to priznali v poročilu z dne 31. oktobra 2001, ki so ga priložili k odgovoru na obrazloženo mnenje.

77 Komisija torej trdi, da Kraljevina Španija ni upoštevala člena 2 in člena 4(2) Direktive 85/337 v prvotni ali spremenjeni različici, glede na to, ali je bila prošnja za soglasje ali spremembo zadevnih projektov vložena pred 14. marcem 1999 ali po tem datumu, ko so začele veljati spremembe, vnesene z Direktivo 97/11.

78 Španska vlada meni, da Komisija ni pojasnila, na katero od obeh različic Direktive 85/337 se nanaša neizpolnitev obveznosti, in da je očitek zato nedopusten.

79 Španska vlada podredno trdi, da je treba ta očitek vsekakor zavrniti. V letih 2000–2003 naj bi prašičje farme v regiji Baix Ter vložile dvanajst prošenj za soglasje ali okoljsko dovoljenje, devet od teh prošenj je zadevalo ureditev položaja delujočih farm. Torej naj bi se dejansko samo tri zadeve nanašale na odpiranje novih živinorejskih zmogljivosti. Štiri od teh prošenj naj bi bile zavrnjene.

80 Komisija v repliki trdi, da je jasno navedla, da so španski organi kršili Direktivo 85/337 v prvotni in spremenjeni različici glede na datum, ko so se farme odprle ali povečale. Očitek naj bi bil torej dopusten. Španska vlada naj v bistvu ne bi izpodbijala trditev, ki podpirajo ta očitek.

81 Španska vlada v dupliki trdi, da so trditve Komisije neresnične, ob upoštevanju števila zadevnih farm, in sicer 387 v letu 1989, in da je ta očitek torej nedopusten.

Presoja Sodišča

82 Treba je spomniti, da mora Komisija v vsaki tožbi, ki jo vloži na podlagi člena 226 ES, navesti natančne očitke, o katerih mora Sodišče odločiti, in tudi vsaj povzetek pravnih in dejanskih elementov, na katerih ti očitki temeljijo (glej zlasti sodbi z dne 23. oktobra 1997 v zadevi Komisija proti Grčiji, C-375/95, Recueil, str. I-5981, točka 35, in z dne 29. novembra 2001 v zadevi Komisija proti Italiji, C-202/99, Recueil, str. I-9319, točka 20).

83 To velja za obravnavani primer.

84 Komisija je namreč trdila, da njeni očitki zadevajo neobstoj predhodne presoje vplivov prašičjih farm v regiji Baix Ter na okolje, navedla več natančno določenih primerov farm, za katere bi morale biti opravljene take presoje, in trdila, da je bila direktiva, katere kršitev se zatrjuje, Direktiva 85/337 v spremenjeni ali prvotni različici, glede na to, ali je bila prošnja za soglasje ali spremembo zadevnih projektov vložena pred 14. marcem 1999 ali po tem datumu, ko so začele veljati spremembe, vnesene z Direktivo 97/11.

85 Tako so bili ti očitki predstavljeni dovolj jasno, da je Kraljevina Španija lahko vložila odgovor na tožbo, in so zato dopustni.

86 Prvič, Komisija v bistvu v zvezi s farmami, ustanovljenimi ali spremenjenimi pred 14. marcem 1999, upravičeno trdi, da naj bi se za projekte ustanovitve ali spremembe teh farm, čeprav so navedeni v Prilogi II k Direktivi 85/337 v prvotni različici, predhodno presodili njihovi vplivi na okolje ob upoštevanju njihovih značilnosti v skladu s členom 2(1) iste direktive.

87 Čeprav je s členom 4(2), drugi pododstavek, Direktive 85/337 v prvotni različici državam članicam podeljena diskrecijska pravica, da natančneje določijo, ali so skupine projektov, naštete v Prilogi II k tej direktivi, predmet presoje, ali da določijo merila in/ali pragove, ki jih je treba upoštevati, je ta diskrecijska pravica omejena z obveznostjo, določeno v členu 2(1) iste direktive, da se presodijo vplivi projektov, ki bi lahko pomembno vplivali na okolje, med drugim zaradi narave, velikosti ali lokacije (glej v tem smislu sodbi z dne 24. oktobra 1996 v zadevi Kraaijeveld in drugi, C-72/95, Recueil, str. I-5403, točka 50, in z dne 21. septembra 1999 v zadevi Komisija proti Irski, C-392/96, Recueil, str. I-5901, točka 64, ter zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Španiji, točki 30 in 31). Kot je odločilo Sodišče, države članice zlasti ne morejo popolnoma in dokončno izključiti iz obveznosti presoje ene ali več skupin projektov iz navedene priloge II (glej v tem smislu sodbo z dne 2. maja 1996 v zadevi Komisija proti Belgiji, C-133/94, Recueil, str. I-2323, točke od 41 do 43).

88 V obravnavanem primeru se je zaradi značilnosti zadevnih farm zahtevalo, naj se presodijo njihovi vplivi. Zaradi velikosti številnih farm, njihove geografske lokacije na območju, ki so ga španski organi leta 1998 razglasili za ranljivo na podlagi Direktive 91/676, njihovega razmeroma velikega števila na istem območju in posebnih težav, povezanih s to vrsto živinorejskih farm, se zahtevajo te presoje.

89 Vendar španska vlada ni opravila nobene predhodne presoje, ki naj bi veljala za zadevne prašičje farme pred 14. marcem 1999. Tako je v predhodnem postopku pojasnila, da s takrat veljavno zakonodajo ni bilo določeno, da je treba za zadevne dejavnosti presoditi njihove vplive na okolje. Prav tako trditve, ki jih navaja pred Sodiščem, zadevajo samo izvajanje nacionalnih določb, ki so začele veljati po 14. marcu 1999, v regiji Baix Ter.

90 Zato je treba sprejeti očitke, ki se nanašajo na kršitev Direktive 85/337 v prvotni različici.

91 Drugič, kar zadeva farme, ustanovljene ali spremenjene po 14. marcu 1999, ko so začele veljati spremembe, vnesene z Direktivo 97/11, je treba spomniti, da je v členu 4(2) Direktive 85/337 določeno, da države članice s preverjanjem za vsak primer posebej ali s pragovi ali merili, ki jih postavijo, odločijo, ali se za projekte, navedene v Prilogi II k tej direktivi, med katerimi so obrati za intenzivno rejo, ki niso vključeni v Prilogo I k isti direktivi, presodijo njihovi vplivi.

92 Te določbe imajo v bistvu enak obseg kot člen 4(2) Direktive 85/337 v prvotni različici. Ne spreminjajo splošnega pravila, določenega v členu 2(1) te direktive, da se presodijo okoljski vplivi projektov, ki lahko pomembno vplivajo na okolje, med drugim zaradi narave, velikosti ali lokacije. Zato začetek veljavnosti sprememb, vnesenih z Direktivo 97/11, ni vplival na obveznost španskih organov, naj zagotovijo, da se take presoje opravijo za zadevne farme.

93 Vendar španska vlada trdi, da v skladu z zakonom št. 3/1998 in njegovo nacionalno izvedbeno uredbo farme z več kot 2000 pitanci ali 750 plemenskimi svinjami potrebujejo predhodno okoljsko dovoljenje, ki vsebuje natančne obveznosti glede ravnanja z živinorejskimi odplakami in živalskimi trupli. Farme z od 200 do 2000 prašiči morajo pred gradnjo pridobiti okoljsko dovoljenje. V istem zakonu je določeno, da morajo delujoče prašičje farme, ki nimajo okoljskega dovoljenja, vložiti prošnje za soglasje za ureditev svojega položaja.

94 Po mnenju španske vlade samo tri prošnje, vložene na podlagi tega zakona, zadevajo odpiranje novih živinorejskih zmogljivosti. Vsi novi obrati naj bi torej vložili prošnje za soglasje ali okoljsko dovoljenje, saj je treba za največje med njimi na podlagi meril, predstavljenih v točki 93 te sodbe, presoditi njihove vplive.

95 Španska vlada tudi navaja, da se je število prašičjih farm v vseh občinah regije Baix Ter, na katere se nanaša ta tožba, zmanjšalo s 387 leta 1989 na 197 leta 1999. Čeprav se od leta 1999 navedeno število nekoliko povečuje, naj bi se število živali zanesljivo zmanjšalo, in sicer za 12.017 glav. Španski organi so ukrepali predvsem tako, da so sprožili 63 prisilnih postopkov, v katerih so bile izrečene denarne kazni.

96 Komisija ne izpodbija utemeljenosti pragov, določenih v predpisih, ki jih je sprejela avtonomna skupnost Katalonija. Poleg tega, čeprav izpodbija učinkovitost ukrepov, izvedenih na podlagi zakona št. 3/1998, ne dokazuje, da so bile nekatere farme ustanovljene ali spremenjene po 14. marcu 1999, ne da bi bili presojeni njihovi vplivi. V nasprotju s trditvijo Komisije španski organi niso priznali, da naj bi bile farme v takem položaju. Ti organi so samo priznali, da za farme, ustanovljene pred začetkom veljavnosti zakona št. 3/1998 in njegove nacionalne izvedbene uredbe, niso bile opravljene presoje vplivov in da so bile nekatere od teh farm predmet postopka za izdajo soglasja, ki se je, če je bilo primerno, končal z ureditvijo položaja.

97 V teh okoliščinah ni dokazano, da Kraljevina Španija ni izpolnila obveznosti iz določb členov 2 in 4(2) Direktive 85/337. Očitke, ki se nanašajo na kršitev navedenih določb, je torej treba zavrniti.

98 Iz zgornjega izhaja, da očitki Komisije, ki se nanašajo na obveznost presoje vplivov prašičjih farm v regiji Baix Ter na okolje, niso utemeljeni v delu, ki zadeva neupoštevanje členov 2 in 4(2) Direktive 85/337 v prvotni različici.

Očitki o kršitvi Direktive 80/68

99 Komisija trdi, da je gnojnica snov, ki vpliva na okus in/ali vonj podzemne vode, in torej spada na seznam II iz Direktive 80/68. Postopke za izdajo dovoljenja, ki vključujejo predhodne preiskave in hidrogeološke raziskave, naj bi bilo zato treba izvajati na območjih, prizadetih zaradi onesnaženja, na katerih so bile prašičje farme, v skladu s členi 3(b), 5(1) in 7 Direktive 80/68, kar se ni zgodilo. Obstoj nenadzorovanega odvajanja in pronicanja gnojnice naj bi dokazovali prisilni ukrepi španskih organov, uvedeni zoper osebe, ki upravljajo zadevne farme.

100 Vendar je treba po eni strani opozoriti, da je uporaba gnojnice kot gnojila postopek, ki najpogosteje ustreza dobrim kmetijskim praksam, in torej ni „odstranjevanj[e] ali odlaganj[e] z namenom odstranjevanja teh snovi" v smislu člena 5 navedene direktive.

101 Po drugi strani kljub domnevi, da vnašanje gnojnice vpliva na okus in/ali vonj podzemne vode in da je lahko vzrok onesnaženja vode, sistem varovanja vode pred onesnaženjem z živinorejskimi odplakami na ravni Skupnosti ne temelji na Direktivi 80/68, ampak na Direktivi 91/676. Zadnjenavedena direktiva ima namreč poseben cilj preprečevati onesnaževanje vode s trosenjem ali odvajanjem živinorejskih odplak

in prekomerno uporabo gnojil. V njej določeni sistem varovanja zajema natančne ukrepe za ravnanje z odpadki, ki jih morajo države članice naložiti kmetom in s katerimi se upošteva večja ali manjša ranljivost okolja, ki prejema odplake.

102 Če bi se člen 5 Direktive 80/68 razlagal tako, da morajo države članice opraviti predhodno preiskavo, ki zajema predvsem hidrogeološko raziskavo, za vsakršno uporabo gnojnice ali splošneje živinorejskih odplak kot gnojila, bi iz tega sledile obširne obveznosti preiskave ne glede na zadevno območje. Te obveznosti naj bi bile očitno strožje od obveznosti, ki jih je zakonodajalec Skupnosti nameraval z Direktivo 91/676 naložiti državam članicam na področju kmetijstva. Sistem varovanja, uveden z Direktivo 80/68, naj bi deloma nadomestil sistem, ki je bil posebej uveden z Direktivo 91/676.

103 Take razlage Direktive 80/68 torej ni mogoče sprejeti.

104 Španski organi zato na podlagi navedene direktive niso bili dolžni za uporabo gnojnice z zadevnih farm v kmetijstvu izvesti postopka za izdajo dovoljenja, določenega s to direktivo, niti v teh okoliščinah opraviti hidrogeoloških raziskav na zadevnem območju.

105 Zato je treba zavrniti očitke, ki se nanašajo na kršitev Direktive 80/68.

Očitki o kršitvi Direktive 80/778

Trditve strank

106 Komisija trdi, da je bila v več občinah regije Baix Ter najvišja koncentracija nitratov 50 mg/l, določena v Prilogi I, C, točka 20, k Direktivi 80/778, večkrat presežena, kar naj bi španski organi priznali v dopisih z dne 13. julija 2000, 1. in 15. februarja 2001, 15. marca 2001, 3. decembra 2001 in 29. januarja 2002.

107 Španska vlada navaja, da je avtonomna skupnost Katalonija uvedla načrt odprave onesnaženja vode z nitrati, ki se je izvajal z raziskavami ter številnimi analizami in ukrepi varstva vodnih zajetij pod okriljem katalonske agencije za vodo. Mreža opazovalnih postaj z 28 mesti analize vsake tri mesece naj bi bila vzpostavljena v regiji Baix Ter. Leta 2003 naj bi 73 % analiz, opravljenih v tem omrežju, pokazalo ravni koncentracije nitratov, nižje od 50 mg/l. Primerljiva prizadevanja so bila vložena v analizo prisotnosti dušikovih spojin v podzemni vodi v provinci Gerona. Razlog za za zdaj še nezadostne rezultate teh ukrepov naj bi bila huda suša v Kataloniji v zadnjih letih. Poleg tega naj bi se na farmah izvajali strožji kontrolni pregledi. V več občinah naj bi se v letu 2002 začele tudi odpravljati težave pri javni oskrbi s pitno vodo. Težave v drugih omrežjih naj bi bile kmalu rešene.

Presoja Sodišča

108 Kot je razsodilo Sodišče, je s členom 7(6) Direktive 80/778 naložena ne samo dolžnost skrbnosti, ampak obveznost doseganja rezultatov (sodba z dne 14. novembra 2002 v zadevi Komisija proti Irski, C-316/00, Recueil, str. I-10527, točka 37).

109 Španska vlada ne izpodbija, da od 30 do 40 % vzorcev vode, analiziranih na območju, ki ga zadeva ta tožba, kaže koncentracijo nitratov, ki presega prag 50 mg/l, določen v Prilogi I, C, točka 20, k Direktivi 80/778. Ta vlada predvsem priznava, da se v nekaterih občinah, zlasti v občinah Albons, Parlavà, Rupià in Foixà, obveznosti iz te direktive v zvezi s parametrom „nitrati“ ne upoštevajo.

110 Čeprav se zdi, da se je z ukrepi, ki so jih sprejeli španski organi, na splošno izboljšala kakovost vode, namenjene za prehrano ljudi v regiji Baix Ter, ti ukrepi vseeno ne dokazujejo, da se upoštevajo obveznosti iz člena 7(6) Direktive 80/778.

111 Kar zadeva dejstvo, ki ga navaja španska vlada, da naj bi se zdravstveno tveganje za zadevno prebivalstvo zmanjšalo zaradi informacijskih kampanj, to španskih organov nikakor ne oprošča obveznosti doseganja rezultatov, ki jo imajo na podlagi Direktive 80/778.

112 Zato so očitki, ki se nanašajo na kršitev Direktive 80/778, utemeljeni.

113 Iz vsega zgornjega je razvidno, da:

— s tem, da pred gradnjo prašičjih farm v regiji Baix Ter ali njihovo spremembo ni opravila nobene presoje njihovih vplivov, kar je v nasprotju z določbami členov 2 in 4(2) Direktive 85/337 v prvotni različici;

— s tem, da je bila v več javnih vodovodnih distribucijskih omrežjih v regiji Baix Ter presežena najvišja dovoljena koncentracija parametra „nitrati", določena v Prilogi I, C, točka 20, k Direktivi 80/778, kar je v nasprotju s členom 7(6) te direktive;

Kraljevina Španija ni izpolnila obveznosti, ki jih ima na podlagi navedenih direktiv.

114 V preostalem je treba tožbo zavrniti.

Stroški

115 V skladu s členom 69(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Sodišče lahko v skladu s členom 69(3) tega poslovnika, če vsaka stranka uspe samo deloma ali v izjemnih okoliščinah, odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške.

116 V tem sporu je treba upoštevati dejstvo, da tožbi ni bilo ugodeno za vse neizpolnitve obveznosti, kot jih je opredelila Komisija.

117 Torej je treba Kraljevini Španiji naložiti plačilo dveh tretjin vseh stroškov. Komisiji se naložilo plačilo zadnje tretjine stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Kraljevina Španija s tem, da pred gradnjo prašičjih farm v regiji Baix Ter ali njihovo spremembo ni opravila nobene presoje njihovih vplivov, kar je v nasprotju s členoma 2 in 4(2) Direktive Sveta 85/337/EGS z dne 27. junija 1985 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, in s tem, da je bila v več javnih vodovodnih distribucijskih omrežjih v regiji Baix Ter presežena najvišja dovoljena koncentracija za parameter „nitrati", določena v Prilogi I, C, točka 20, k Direktivi Sveta 80/778/EGS z dne 15. julija 1980 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi, kar je v nasprotju s členom 7(6) te direktive, ni izpolnila obveznosti, ki jih ima na podlagi navedenih direktiv.**

2. **V preostalem se tožba zavrne.**

3. **Kraljevini Španiji se naloži plačilo dveh tretjin vseh stroškov. Komisiji se naložilo plačilo zadnje tretjine stroškov.**

Podpisi